

Sygn. akt V CSK 239/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 marca 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz (przewodniczący)

SSN Marian Kocon

SSN Grzegorz Misiurek (sprawozdawca)

Protokolant Izabella Janke

w sprawie z powództwa Syndyka Masy Upadłości Przedsiębiorstwa "I." Spółki
z o.o. w K.

przeciwko T. Spółce z o.o. w K.

o ustalenie,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 26 marca 2014 r.,

skargi kasacyjnej strony powodowej od wyroku Sądu Apelacyjnego

w [...]

z dnia 31 stycznia 2013 r.,

**oddala skargę kasacyjną i zasądza od strony powodowej na
rzecz strony pozwanej kwotę 3.600 (trzy tysiące sześćset) zł
tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powód - Syndyk masy Upadłości Przedsiębiorstwa „I.” spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w pozwie skierowanym przeciwko T. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością domagał się:

- 1) ustalenia, że upadłej przysługują w stosunku do pozwanej wierzytelności z tytułu niewypłaconych części wynagrodzenia:
 - a) z kontraktu na budowę T. Hipermarket w J. z dnia 16 lutego 2004 r. - w kwocie 358.010,18 zł, która stanie się wymagalna w dniu 13 lipca 2015 r.,
 - b) z kontraktu na budowę T. Hipermarket w G. z dnia 19 lipca 2004 r. - w kwocie 426.169,91 zł, która stanie się wymagalna w dniu 13 grudnia 2014 r.
 - c) z kontraktu na budowę T. Hipermarket w M. z dnia 18 marca 2005 r. - w kwocie 277.616,75 zł, która stanie się wymagalna w dniu 14 sierpnia 2015 r.,
 - d) z kontraktu na rozbudowę Hipermarketu T. w R. z dnia 8 czerwca 2005 r. - w kwocie 61.133,32 zł, która stanie się wymagalna w dniu 21 października 2015 r. i
 - e) z kontraktu na budowę Wielofunkcyjnego Centrum Handlowego Usługowego - Magazynowego w R. z dnia 7 września 2005 r. - w kwocie 608.174,50 zł, która stanie się wymagalna w dniu 10 lutego 2016 r. oraz
- 2) ustalenia nieistnienia jakichkolwiek wierzytelności pozwanej w stosunku do upadłej z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania kontraktów na budowę Hipermarketów T.: w R. - z dnia 27 maja 2002 r. i z dnia 8 czerwca 2005 r., w J. - z dnia 16 lutego 2004 r., w G. - z dnia 19 lipca 2004 r. w M. - z dnia 18 marca 2005 r. i Wielofunkcyjnego Centrum Handlowego Usługowego - Magazynowego w R. - z dnia 7 września 2005 r. oraz wierzytelności z tytułu rękojmi lub gwarancji, wynikających z tych kontraktów.

Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z dnia 3 lipca 2012 r. oddalił powództwo a Sąd Apelacyjny oddalił apelację powoda od tego orzeczenia wyrokiem zaskarżonym skargą kasacyjną.

Sąd Apelacyjny wskazał, że niewypłacone przez pozwaną upadłej spółce „I.” kwoty wynagrodzenia zostały zatrzymane - zgodnie z postanowieniami zawartych przez nich kontraktów - w celu zabezpieczenia ewentualnych roszczeń z tytułu rękojmi za wady fizyczne zrealizowanych obiektów handlowych. W kontraktach objętych niniejszym sporem strony zastrzegły bowiem upoważnienie dla pozwanej do pokrycia kosztów usunięcia wad z wynagrodzenia należnego upadłej. Zatrzymane części wynagrodzenia podlegają więc wypłacie po upływie ostatecznych okresów rękojmi, co jeszcze nie nastąpiło. Skoro uprawnienia pozwanej z tytułu rękojmi konkretyzują się w wierzytelności i określonych roszczeniach z dniem zajścia zdarzenia, od którego uzależnione jest ich dochodzenie, czyli z dniem ujawnienia się wady, zaś termin rękojmi jeszcze nie upłynął, niemożliwe jest definitywne przesądzenie, czy po stronie pozwanej powstanie wierzytelność, w jakiej ewentualnie wysokości i czy z zatrzymanych kwot będzie ona mogła pokryć koszty usunięcia wykrytych wad. Powódka nie ma zatem interesy prawnego w wytoczeniu zgłoszonego powództwa o ustalenie.

W skardze kasacyjnej - skierowanej przeciwko rozstrzygnięciu oddalającemu żądanie ustalenia wierzytelności przysługujących upadłej z tytułu niewypłaconych części wynagrodzenia z kontraktów na budowę T. Hipermarketu w G. i Wielofunkcyjnego Centrum Handlowego Usługowego - Magazynowego w R. oraz nieistnienia po stronie pozwanej jakichkolwiek wierzytelności z tych kontraktów - opartej na obu podstawach określonych wart. 398³ § 1 k.p.c., powód wniósł o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie temuż Sądowi do ponownego rozpoznania.

W ramach podstawy naruszenia prawa materialnego skarżący zarzucił obrazę art. 65 § 2 k.c., art. 2 i art. 331 ust. 2 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r.- Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz. U. Nr 60, poz. 535 ze zm.; dalej: „u.p.u.n.”) przez niewłaściwe zastosowanie oraz art. 189 k.p.c. przez błędna wykładnię. Podstawę naruszenia przepisów postępowania wypełnił natomiast zarzutami naruszenia: art. 227 i art. 217 § 2 w związku z art. 382 k.p.c. oraz art. 328 § 2 w związku z art. 391 k.p.c., art. 378 § 1 w związku z art. 232 k.p.c., a także art. 230 k.p.c.

Pozwana w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniosła o jej oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd Apelacyjny trafnie zauważył, że powód wytaczając powództwo na podstawie art. 189 k.p.c. w pierwszej kolejności powinien wykazać swój interes prawny w żądaniu ustalenia istnienia albo nieistnienia stosunku prawnego lub prawa; dopiero uznanie, że po stronie powoda interes taki występuje aktualizuje potrzebę wykazania, że konkretne prawo lub stosunek prawny rzeczywiście istnieje bądź nie istnieje (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 2009 r., II CSK 33/09, nie publ.).

U podstaw zaskarżonego wyroku legło stwierdzenie, iż powód nie ma interesu prawnego w żądaniu ustalenia, że upadłej spółce „I.” przysługują wobec pozwanej określone wierzytelności z tytułu niezapłaconej części wynagrodzenia za wybudowanie obiektów handlowych, przewidzianego w kontraktach zawartych przez strony, a pozwanej nie przysługują żadne roszczenia wynikające z niewykonania lub nienależytego wykonania tych umów. Wbrew odmiennemu zapatrywaniu skarżącego, ocena ta nie może być łączona z błędną wykładnią pojęcia interesu prawnego w rozumieniu art. 189 k.p.c. oraz niewłaściwym zastosowaniem art. 331 ust. 2 w związku z art. 2 u.p.u.n.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntował się pogląd, zgodnie z którym interes prawny, o którym mowa w art. 189 k.p.c. nie może być rozumiany subiektywnie i odzwierciedlać jedynie odczucia powoda. Interes ten wyznaczają kryteria obiektywne. Dotyczy on szeroko rozumianych praw i stosunków prawnych i pojawia się - z reguły - w sytuacjach, w których zachodzi realna niepewność co do prawa lub stosunku prawnego z przyczyn natury faktycznej lub prawnej; interes prawny wyraża się wówczas w usunięciu stanu niepewności. Nie występuje on natomiast wtedy, gdy zainteresowany może uzyskać ochroną prawną w drodze powództwa o świadczenie (zob. m.in. wyroki: z dnia 28 listopada 2002 r., II CKN 1047/00, nie publ.; z dnia 18 marca 2011 r., III CSK 127/10, nie publ.; z dnia 14 marca 2012 r., II CSK 252/11, OSNC 2012, nr 10, poz. 120).

W świetle przytoczonych wypowiedzi, brak interesu prawnego powoda w wytoczeniu niniejszego powództwa nie budzi żadnych wątpliwości.

Skoro z przyjętych za podstawę zaskarżonego wyroku - wiążących - ustaleń faktycznych wynika, że zatrzymane przez pozwaną części wynagrodzenia należnego upadłej mają zabezpieczać koszty usunięcia wad fizycznych wybudowanych obiektów, to nie jest możliwe definitywne określenie losu wierzytelności z tego tytułu przed upływem okresów rękojmi; gdyby natomiast okresy te już upłynęły, powód mógłby dochodzić niewypłaconego mu wynagrodzenia - pomniejszonego o ewentualne koszty usunięcia wad - w drodze powództwa o świadczenie.

Trafnie zatem Sąd Apelacyjny uznał, iż określenie - na datę orzekania w sprawie niniejszej - wartości wierzytelności przysługujących upadłej, objętych żądaniem pozwu, służyłoby nie usunięciu stanu niepewności w zakresie prawa upadłej, lecz w istocie ustaleniu okoliczności faktycznych, tj. wad, które dotychczas zostały ujawnione i kosztów ich usunięcia. Powództwa przewidzianego w art. 189 k.p.c. nie usprawiedliwia potrzeba oszacowania niewymagalnych jeszcze roszczeń upadłego w celu ich zbycia na podstawie art. 331 ust. 2 u.p.u.n.

Bezskuteczność zarzutów kwestionujących zasadniczą przesłankę zaskarżonego wyroku, tj. stwierdzenie braku interesu prawnego w wytoczeniu niniejszego powództwa, czyni bezprzedmiotowym odnoszenie się do pozostałych zarzutów skarżącego, zmierzających do wykazania istnienia (po stronie upadłej) i nieistnienia (po stronie pozwanej) wierzytelności objętych żądaniem pozwu.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. orzekł, jak w sentencji.